

военни началници, ще го помолимъ да погледне още единъ пътъ върху схемитѣ № № 3 и 4. Първата отъ тѣхъ показва какъ изпълнихме ние знаменития маршъ отъ Шуменъ къмъ Дунава, а втората показва какъ трѣбваше да го изпълнимъ.

Азъ никога нѣма да забравя това, което ми каза тогава моя отличенъ приятель, капитанъ де-Торси*), който се присъедини при насъ на р. Ломъ. Той, като добъръ воененъ и като нашъ гостъ, едва ли не въ отчаяние изпаднаше отъ всичкитѣ тѣзи наши бавяния и протакания. Мога да кажа, че де-Торси виждаше и прѣдвиждаше всичкитѣ наши грѣшки, извършени въ Източната армия! Той всичко ми обясняваше, но за менъ неговитѣ слова тогава бѣха цѣла китайщина и ми минаваше даже прѣзъ ума, че французския офицеръ, макаръ и много любезенъ, бѣше обвзетъ и отъ едно настроение на противорѣчие. Отъ тогава насамъ обаче азъ съвсѣмъ иначе започнахъ да разсуждавамъ!

И каква гибелна, каква фатална грѣшка е да се мисли, че имашъ врожденни способности къмъ отбраната и че това е вече достатъчно! Да, разбира се! за защита на една опрѣдѣлена позиция, или за една мѣстна отбрана, всичкитѣ войници на свѣта сж добри! Задъ траншеитѣ и прикритията, човѣкъ може да се бие като лъвъ, до като се изхвърли и послѣдния патронъ! Но послѣ?

Не, не, — сега, когато пишемъ тѣзи редове, никой, — нито у насъ, нито другадѣ — не може да защищава чисто отбранителния начинъ на дѣйствиe! Нѣма, освѣнъ стратегическа отбрана; тактическата отбрана не е нищо друго освѣнъ ржцѣ, които изпълняватъ; стратеги-

*) Г. де-Торси състоеше при главната турска квартира като воененъ агентъ. Азъ бѣхъ твърдѣ щастливъ, когато се научихъ, че той вече билъ произведенъ въ генералъ.